

Vi lever alltid, tills vi dör, Nils-Eric Sandberg!

Nils-Eric Sandberg har berett mig mycken nöjsam och tänkvärd läsning genom åren, men hans »Inlägg utifrån«, Läkartidningen 48/05, är en stor besvikelse, som kräver kommentarer.

Frågan »Om ett visst antal patienter tack vare detta (förebyggandet av hjärt-kärlsjukdom) inte avlider av av CHD – finns det då risk att de avlider av något annat?« är fel ställd. Dödligheten i varje samhälle har alltid varit 100 procent och kommer rimligen att så förbli.

Jag vet inte, om Nils-Eric Sandberg över huvud taget går i kyrkan, men påståendet att »de flesta präster numera hellre predikar om arbetsmarknadspolitik och invandring än om den besvärliga teologin« känns dåligt belagt. Däremot kan arbetsmarknadspolitik och invandring på ett alldeles utmärkt sätt användas för att illustrera hur religionernas regelsystem kan ges praktisk tillämpning – till exempel genom att den enskilda åhöraren inte kan dra sig undan sin del av ansvaret.

Bekymren om heshet och leda efter tiotusen år av lovsång i evigheten är förhoppningsvis en tankemiss. Visst vet väl Sandberg, att begreppet »evighet« karaktäriseras av tidlöshet? Och att Uppenbarelsebokens eviga lovsånger till Fadern är en två tusen år gammal metafor för saligheten – ett synnerligen abstrakt begrepp?

»Sjukvården har som uppgift att bevara liv, dvs se till att ingen dör.« DETTA ÄR FEL! I snart ett kvarts sekel har jag hört/läst självutnämnda förståsigpåare utanför vårdens krets (främst journalister, krönikörer och akademiker, som inriktat sig på etik) komma med varianter på detta mantra – ofta i början av någon diskussion, som därmed sparat ur från början.

Här om någonstans gäller att ett fel inte blir rätt för att det upprepas. Sjukvårdens uppgift är att ge det omhändertagande och den behandling, som bäst gagnar patienten. En god långtidsprognos motiverar enligt de flesta människor omfattande, stundtals plågsamma insatser för att rädda liv och hälsa, medan en usel prognos på såväl kort som lång sikt lika självklart motiverar en vård, som syftar till bästa möjliga liv under den tid som finns kvar och om möjligt låta patienten dö i frid – INTE till att förlänga detta liv så långt det är tekniskt

möjligt. Att den enskilda situationen sällan är kristallklar från början gör uppgiften avsevärt mycket svårare – men förändrar inte principen.

Den av Sandberg relaterade enkäten, där läkare och farmakologer får »välja dödsorsak efter att de passerat sin genomsnittliga livslängd« är intressant men missar en väsentlighet. Definitionsmässigt dör hälften av mänskligheten INNAN den uppnått sin förväntade medellivslängd – en del betydligt tidigare. Dessa ser nog tacksamt på möjligheten att förlänga ett ännu inte alltför skröpligt liv med hjälp av medicinens landvinningar. Och att vettigt folk föredrar ett kort, snabbt döende framför ett utdraget lidande är en truism i stil med att det är bättre att vara rik och frisk än att vara fattig och sjuk.

Påståendet att religion skulle ha formulerat och förvärrat fruktan för döden, ser jag som taget ut luften, sedan den dag för tre decennier sedan när dåvarande sjukhusprästen i Linköping föreläste för oss medicinstudenter om sitt arbete. En av flera ställda frågor var: »Har Du ett intryck av att människor med en genomtänkt livsåskådning kan tackla sin egen sjukdom – och eventuellt nära förestående död – bättre än människor utan en sådan?« Svaret var: »Ja, både övertygat religiösa och övertygade ateister.«

Detta är självklart. Religioner och filosofiska system erbjuder etiska riktlinjer och strukturer för att hantera de sidor av tillvaron som man inte själv kan kontrollera. (Religionen ger dessutom ofta tröst i form av löfte om en bättre hinsides tillvaro.) Den som anammat något av dessa tankesystem blir rimligen tryggare än den som hela livet struntat i problematiken ända fram till den dag då den konkreta verkligheten gör att obehagliga frågor inte längre låter sig viftas bort.

Sandbergs formulering om »de dumma prästerna« och att »teologerna ... (som vanligt) inget begriper« håller en nivå långt under den jag är van vid från hans penna. Förhoppningsvis inser han det själv och tänker en gång till, innan han skriver något liknande.

Bror Gårdelöf
överläkare, Linköping
Bror.Gardelov@lio.se